

[Strona Główna](#) > ... > [Sprawy Rodzinne I Dziedziczenie](#) > [Rozwód I Separacja Sądowa](#) > [Scotland](#)

Rozwód i separacja sądowa

Szkocja

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Rozwód w Szkocji można uzyskać wyłącznie w drodze postępowania sądowego. Sąd orzeknie rozwód wyłącznie po upewnieniu się, że:

- nastąpił trwały rozkład pożycia małżeńskiego; albo
- jeden z małżonków otrzymał tymczasowe świadectwo uznania płci (*gender recognition certificate*) wydane zgodnie z ustawą o uznaniu płci z 2004 r. (Gender Recognition Act 2004) po zawarciu związku małżeńskiego.

Trwały rozkład pożycia można ustalić na podstawie jednej z czterech przyczyn wymienionych w odpowiedzi na pytanie 2 poniżej.

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Zobacz odpowiedź na pytanie 1 powyżej. Trwały rozkład pożycia można ustalić na podstawie:

- zdrady małżeńskiej, której dopuścił się pozwany;
- nagannego zachowania pozwanego;
- braku wspólnego zamieszkiwania stron przez okres jednego roku, za zgodą współmałżonka;
- braku wspólnego zamieszkiwania stron przez okres dwóch lat.

W przypadku niektórych spraw, które dotyczą dwóch ostatnich przyczyn, można przeprowadzić postępowanie w trybie uproszczonym.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

W przepisach prawa nie przewidziano żadnych przepisów szczególnych regulujących stosunki osobiste między byłymi małżonkami. Jeżeli chodzi o nazwiska, każde z małżonków może pozostać przy swoim nazwisku, które nosiło w chwili zawarcia małżeństwa. Podobnie małżonkowie są uprawnieni do zachowania nazwiska współmałżonka po rozwodzie.

3.2 podziału majątku małżonków?

Przepisy ustawy prawo rodzinne w Szkocji z 1985 r. (Family Law (Scotland) Act 1985) regulują kwestie podziału majątku małżonków po rozwodzie. Majątek małżonków obejmuje zasadniczo cały majątek zgromadzony przez małżonków w trakcie trwania małżeństwa, jak również majątek nabyty przez nich przed zawarciem związku małżeńskiego z przeznaczeniem na dom rodzinny lub wyposażenie tego domu. Majątek małżonków nie obejmuje innego majątku nabytego przed zawarciem małżeństwa, majątku nabytego przez jednego z małżonków po zaprzestaniu wspólnego zamieszkiwania ani majątku przekazanego jednemu z małżonków w darowiźnie lub

odziedziczonego przez jednego z małżonków od osoby trzeciej w trakcie trwania małżeństwa.

Każde z małżonków może zwrócić się do sądu o wydanie orzeczenia na podstawie ustawy z 1985 r. Sąd może wydać nakaz dokonania płatności jednorazowej, przekazania składnika majątku i dokonywania płatności okresowych, nakazy związane ze świadczeniami emerytalnymi i wyrównaniem świadczeń emerytalnych oraz inne nakazy dodatkowe (*incidental orders*).

Przy wydawaniu nakazu sąd musi kierować się następującymi zasadami:

- wartość netto majątku małżonków powinna zostać podzielona w sprawiedliwy sposób;
- sąd weźmie pod uwagę korzyść ekonomiczną uzyskaną przez którąkolwiek ze stron z tytułu wkładu wniesionego przez drugą stronę, a także stratę ekonomiczną poniesioną przez którąkolwiek ze stron w interesie drugiej strony lub w interesie rodziny. Wkład może mieć charakter niefinansowy i może obejmować w szczególności prowadzenie gospodarstwa domowego lub opiekowanie się rodziną, jak również charakter finansowy;
- ciężary ekonomiczne związane z wychowywaniem dziecka pochodzącego z małżeństwa, które nie ukończyło 16 roku życia, powinny zostać sprawiedliwie podzielone między małżonków;
- małżonek, który był w istotnym stopniu zależny finansowo od współmałżonka, powinien otrzymać pomoc finansową umożliwiającą mu przystosowanie się do sytuacji po utracie wsparcia ze strony współmałżonka. Tego rodzaju pomoc może zostać przyznana na maksymalnie trzy lata;
- jeżeli zachodzi obawa, że jeden z małżonków popadnie w niedostatek w rezultacie rozvodu, należy mu zapewnić rozsądne zabezpieczenie, które pozwoli mu wyjść z niedostatku, na racjonalny okres.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Jak wspomniano w odpowiedzi na pytanie 3.2 powyżej, małżonkowie powinni ponosić ciężary ekonomiczne związane z wychowywaniem dziecka zrodzonego z małżeństwa w równym stopniu. Zobacz również opracowanie [Europejskiej Sieci Sądowej poświęcone władzy rodzicielskiej w Szkocji](#).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Zobacz opracowanie [Europejskiej Sieci Sądowej poświęcone świadczeniom alimentacyjnym w Szkocji](#).

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Zgodnie z przepisami ustawy o rozwodzie w Szkocji z 1976 r. (Divorce (Scotland) Act 1976) sąd w Szkocji może orzec separację. Określa się ją mianem „separacji sądowej”. O orzeczenie separacji mogą wystąpić małżonkowie, którzy nie chcą się rozwieść, ale nie chcą już prowadzić wspólnego gospodarstwa domowego. Po orzeczeniu separacji małżonkowie w dalszym ciągu pozostają w związku małżeńskim i są zobowiązani do zapewniania sobie środków na utrzymanie – tj. muszą łączyć na swoje utrzymanie podobnie jak każde inne małżeństwo.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Warunki orzeczenia separacji sądowej są takie same jak warunki orzeczenia rozwodu. Zobacz odpowiedź na pytanie 1 powyżej.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Zobacz odpowiedź na pytanie 4 powyżej. Należy zwrócić uwagę na fakt, że orzeczenie separacji sądowej nie uniemożliwia małżonkowi pozostającemu w separacji wniesienia pozwu o rozwód.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Choć prawo szkockie nie przewiduje terminu „unieważnienie małżeństwa” (*marriage annulment*), jeżeli małżeństwo zawarte w Szkocji jest nieważne, każda zainteresowana strona może wystąpić do sądu o stwierdzenie nieważności małżeństwa (*declarator of nullity*). Stwierdzenie nieważności małżeństwa oznacza, że małżeństwo do większości celów traktuje się tak, jak gdyby nigdy nie istniało. Małżeństwo zawarte w Szkocji jest nieważne (*void marriage*), jeżeli:

- jedna ze stron nie ukończyła 16 roku życia w momencie zawarcia małżeństwa;
- strony pozostają w zbyt bliskim stopniu pokrewieństwa – zakazane stopnie pokrewieństwa zostały wymienione w załączniku 1 do ustawy o małżeństwie w Szkocji z 1977 r.;
- co najmniej jedna ze stron pozostawała już w związku małżeńskim;
- co najmniej jedna ze stron nie była w stanie złożyć oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński
- strona, która była w stanie złożyć oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński, zrobiła to wyłącznie pod przymusem lub pod wpływem błędu.

Małżeństwo podlegające unieważnieniu (*voidable marriage*) to małżeństwo, które trwa wyłącznie do momentu wystąpienia przez jednego z małżonków o stwierdzenie jego nieważności. Jedyną przesłanką, która stanowi o tym, że małżeństwo podlega unieważnieniu, jest trwała i nieuleczalna impotencja jednego z małżonków w momencie zawarcia małżeństwa.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Każda zainteresowana strona może zwrócić się do sądu o stwierdzenie nieważności małżeństwa nieważnego (*void marriage*), natomiast w przypadku małżeństwa podlegającego unieważnieniu (*voidable marriage*) może o to wystąpić jedno z małżonków. Dodatkowe informacje na temat małżeństwa nieważnego i podlegającego unieważnieniu można znaleźć w odpowiedzi na pytanie 7 powyżej.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Małżeństwo nieważne (*void marriage*) jest traktowane tak, jak gdyby nigdy nie zostało zawarte, dlatego też wystąpienie o stwierdzenie jego nieważności może nie być konieczne. Jeżeli sąd stwierdzi nieważność małżeństwa, może również wydać nakazy dotyczące zabezpieczenia majątkowego pomiędzy stronami małżeństwa nieważnego. Małżeństwo podlegające unieważnieniu (*voidable marriage*) również traktuje się tak, jak gdyby nigdy nie zostało zawarte, jeżeli sąd stwierdzi jego nieważność.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

[Relationships Scotland](#), organizacja wolontariacka wspierana finansowo przez rząd szkocki, świadczy usługi w zakresie mediacji rodzinnej na rzecz par, które podjęły decyzję o rozwodzie lub separacji, za pośrednictwem sieci ośrodków lokalnych. Mediacja to dobrowolny proces, który może ułatwić parom osiągnięcie porozumienia w kwestiach praktycznych. Pary lub osoby napotykające trudności w swoim związku mogą również wziąć udział w terapii. Udzielenie rodzinom odpowiednich porad i wsparcia może pozwolić im uniknąć podjęcia działań, które mogłyby doprowadzić do wszczęcia postępowania sądowego.

Z usług w zakresie mediacji rodzinnej można również skorzystać, kontaktując się z akredytowanymi prawnikami świadczącymi kompleksowe usługi w zakresie mediacji: [Calm Scotland](#).

Inne dostępne metody obejmują mediację z udziałem prawników (*collaborative law*) i postępowanie polubowne: [Flags Scotland](#)

Dopuszcza się możliwość wpisania wiążącego prawnie porozumienia zawartego w obecności prawników (*minute of agreement*) do rejestru dokumentów poświadczonych (Books of Council and Session) prowadzonego przez [Szkocki Urząd Rejestrowy](#) (Registers of Scotland).

[Szkocki rząd](#) przygotował umowę o sprawowaniu władzy rodzicielskiej w Szkocji (*Parenting Agreement for Scotland*). Jest to narzędzie, które ma ułatwić rodzicom ustalenie, co będzie najlepsze dla ich dzieci, gdy ich związek się zakończy.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i

jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Rozwód / separacja sądowa

i. Pozew o orzeczenie rozwodu lub separacji sądowej można wnieść do Najwyższego Sądu Cywilnego (Court of Session) w Edynburgu albo do jednego z właściwych miejscowo *Sheriff Courts*. Na stronie internetowej [Szkockiej Służby ds. Sądów i Trybunałów](#) (Scottish Courts and Tribunals Service) znajduje się mapa, na której wskazano lokalizacje sądów oraz ich adresy i dane kontaktowe.

ii. Sprawę można wnieść do dowolnego sądu. Aby wnieść sprawę do Najwyższego Sądu Cywilnego, należy najpierw ustalić, że do rozstrzygnięcia sprawy właściwy jest sąd w Szkocji. Aby można było wnieść sprawę do jednego z *Sheriff Courts*, sprawa musi podlegać właściwości okręgu (*Sheriffdom*), w którym znajduje się dany sąd. Właściwość ustala się na podstawie miejsca zwykłego pobytu lub miejsca zamieszkania. Uznaje się, że miejsce zamieszkania znajduje się w określonym miejscu w Szkocji wówczas, gdy dana osoba uważa, że tam mieści się jej dom oraz gdy zamierza ona zamieszkiwać w nim na stałe w przewidywalnej przyszłości.

iii. W Szkocji istnieją dwa różne rodzaje pozwów o rozwód.

iv. Pozew uproszczony można wnieść wówczas, gdy podstawę rozwodu stanowi fakt, że małżonkowie „nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego przez okres jednego roku”, a pozwany wyraża zgodę na wniesienie pozwu, lub fakt, że małżonkowie „nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego przez okres dwóch lat”, gdy uzyskanie zgody pozwanego nie jest możliwe. Wspomniany pozew można wnieść wyłącznie w przypadku, gdy:

- przed sądem nie toczy się żadne inne postępowanie, które mogłoby doprowadzić do rozwiązania związku małżeńskiego;
- małżonkowie nie posiadają żadnych dzieci zrodzonych z małżeństwa, które nie ukończyły 16 roku życia;
- żadna ze stron nie zwróciła się o wydanie nakazu dotyczącego zabezpieczenia majątkowego po orzeczeniu rozwodu; oraz
- żadne z małżonków nie cierpi na chorobę psychiczną.

v. Strony zazwyczaj składają pozew o rozwód z zastosowaniem tej uproszczonej procedury bez pomocy prawnika posługującego się tytułem *solicitor*. Występowanie o rozwód w drodze tego rodzaju uproszczonej procedury jest znane jako „Do it yourself divorce”. Wytyczne i formularze są dostępne na stronie internetowej [Szkockiego Urzędu ds. Sądów i Trybunałów](#).

vi. Wytoczenie powództwa o orzeczenie rozwodu lub separacji w drugim (zwykłym) trybie wymaga złożenia pisma procesowego wszczynającego postępowanie (*summons*) w Najwyższym Sądzie Cywilnym albo pisma procesowego wszczynającego postępowanie (*initial writ*) w *Sheriff Court*. Każdy sąd posiada własny regulamin określający formę, jaką powinno mieć tego rodzaju pismo – informacje na ten temat można uzyskać w sekcji „Rules and Practice” na stronie internetowej [Szkockiego Urzędu ds. Sądów i Trybunałów](#). Sprawy rodzinne reguluje rozdział 49 regulaminu Najwyższego Sądu Cywilnego i rozdział 33 Regulaminu rozpatrywania spraw w trybie zwykłym (Ordinary Cause Rules) przez *Sheriff Court*.

Unieważnienie

vii. Powództwo o orzeczenie nieważności (unieważnienie) małżeństwa należy wytoczyć przed sąd.

Formalności i dokumenty

viii. W postępowaniu przed każdym sądem konieczne będzie uiszczenie opłaty za wniesienie pisma wszczynającego postępowanie, a także potencjalnie innych opłat na dalszych etapach postępowania. Osoba, która otrzymała pomoc prawną lub pobiera określone świadczenia wypłacane przez państwo, może być uprawniona do ubiegania się o zwolnienie z opłat. Formularz wniosku o zwolnienie z opłat jest dostępny na stronie internetowej [Szkockiego Urzędu ds. Sądów i Trybunałów](#) w sekcji poświęconej rozwodom.

ix. Do pozwu o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa należy załączyć akt małżeństwa.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Porady i wsparcie są dostępne w sprawach rozwodowych, z zastrzeżeniem zwykle przeprowadzanej ustawowej oceny sytuacji finansowej. Pomoc prawna w sprawach cywilnych jest również dostępna w sprawach rozwodowych, z wyjątkiem rozwodów przeprowadzanych w trybie uproszczonym, z zastrzeżeniem trzech zwykle przeprowadzonych ustawowych ocen kwalifikowalności finansowej, zasadności i uzasadnionego powództwa (*financial eligibility, reasonableness and probable cause*). Dodatkowych informacji na temat kwalifikowalności udziela [Szkocka Rada Pomocy Prawnej \(SLAB\)](#).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

- i. Od orzeczenia rozwodowego wydanego w postępowaniu uproszczonym w *Sheriff Court* można wnieść apelację w terminie 14 dni od dnia wydania takiego orzeczenia.
- ii. Od orzeczenia rozwodowego wydanego w postępowaniu uproszczonym przed Najwyższym Sądem Cywilnym nie można się odwołać, dlatego aby usunąć jego skutki i moc prawną, należy wystąpić do wspomnianego sądu o jego unieważnienie (*action of reduction*).
- iii. Od orzeczenia rozwodowego wydanego przez *Sheriff Court* w wyniku powództwa wytoczonego w innym (zwykłym) trybie lub orzeczenia w sprawie separacji można wnieść apelację w terminie 14 dni od dnia wydania takiego orzeczenia. Orzeczenia w sprawie rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa wydane przez Najwyższy Sąd Cywilny można zaskarżyć w terminie 21 dni od dnia wydania takiego orzeczenia.

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Co do zasady uznawanie orzeczeń w sprawie rozwodu, unieważnienia małżeństwa i separacji prawnej podlega rozporządzeniu Bruksela II bis, tj. rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. W art. 21 tego rozporządzenia przedstawiono podstawę uznania orzeczenia.

- i. Orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.
- ii. W szczególności, nie naruszając przepisów ust. 3, nie jest wymagana żadna szczególna procedura dla uaktualnienia ksiąg stanu cywilnego państwa członkowskiego na podstawie orzeczenia w sprawie rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa wydanego w innym państwie członkowskim, od którego nie można się odwołać na podstawie prawa obowiązującego w tym państwie członkowskim.
- iii. Każda zainteresowana strona może wystąpić do Najwyższego Sądu Cywilnego o uznanie lub o odmowę uznania orzeczenia.
- iv. Jeśli zagadnienie uznania orzeczenia zostanie podniesione jako kwestia incydentalna przed sądem państwa członkowskiego, sąd ten może rozstrzygnąć tę kwestię.

Szkocja wprowadziła niedawno małżeństwa osób tej samej płci. Ponieważ istnieją wątpliwości w kwestii tego, czy przepisy rozporządzenia Bruksela II bis mają zastosowanie do związków osób tej samej płci, przyjęto przepisy dotyczące uznawania orzeczeń wydanych przez sądy w innych państwach członkowskich zbliżone do przepisów rozporządzenia Bruksela II bis. Można je znaleźć w rozporządzeniach w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń dotyczących małżeństw osób tej samej płci w Szkocji z 2014 r. (*Jurisdiction and Recognition of Judgments*) (Scotland) Regulations 2014, SII 2014 nr 362).

Jeżeli orzeczenie nie może zostać uznane na mocy przepisów rozporządzenia „Bruksela II bis” lub podobnych przepisów, zastosowanie mają przepisy części II ustawy Prawo rodzinne z 1986 r., w szczególności przepisy art. 46. We wspomnianym artykule przewidziano podstawy uznania orzeczenia wskazane poniżej.

1. Uznaje się ważność rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji prawnej orzeczonych za granicą w wyniku postępowania sądowego, jeżeli:

a) rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separacja prawna wywołują skutki prawne na mocy przepisów prawa państwa, w którym je orzeczono; oraz

b) w dniu wszczęcia postępowania jeden z małżonków:

i. posiadał miejsce zwykłego pobytu w państwie, w którym orzeczono rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separację prawną; lub

ii. posiadał miejsce zamieszkania w tym państwie; lub

iii. był obywatelem tego państwa.

2. Uznaje się ważność rozwodu, unieważnienia małżeństwa lub separacji prawnej orzeczonych za granicą w inny sposób niż w wyniku postępowania sądowego, jeżeli:

a) rozwód, unieważnienie małżeństwa lub separacja prawna wywołują skutki prawne na mocy przepisów prawa państwa, w którym je orzeczono;

b) w dniu wydania orzeczenia o rozwodzie:

i. obydwójce małżonkowie posiadali swoje miejsce zamieszkania w tym państwie; lub

ii. jeden z małżonków posiadał swoje miejsce zamieszkania w tym państwie, a drugi małżonek posiadał swoje miejsce zamieszkania w państwie, na mocy przepisów prawa którego orzeczenie o rozwodzie, unieważnieniu małżeństwa lub separacji prawnej jest uznawane za prawomocne; oraz

c) żadne z małżonków nie posiadało miejsca zwykłego pobytu na terytorium Zjednoczonego Królestwa przez okres jednego roku przed wszczęciem postępowania.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Co do zasady uznawanie orzeczeń w sprawie rozwodu, unieważnienia małżeństwa i separacji prawnej podlega rozporządzeniu Bruksela II bis, tj. rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. - dodatkowe informacje można znaleźć w odpowiedzi na pytanie 14 powyżej.

Orzeczenie o uznaniu lub o nieuznaniu wydaje Najwyższy Sąd Cywilny lub *Sheriff Court*.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Jeżeli sądy w Szkocji uznają, że są właściwe do rozpoznania danej sprawy, z reguły stosują przepisy prawa szkockiego.

Łącza do powiązanych stron internetowych

[Szkocki Urząd ds. Sądów i Trybunałów](#)

[Szkocka Rada Pomocy Prawnej](#)

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

■ Ostatnia aktualizacja: 09/02/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.